Ochrona i ewidencja zabytków

Jak prawidłowo prowadzić i aktualizować gminną ewidencję zabytków po zmianach w 2026 r.? Wpisy i wykreślenia z GEZ, zawiadamianie właścicieli, karty adresowe, uzgodnienia z WKZ oraz ochrona zabytków w praktyce

Wideoszkolenie PCC Poland skierowane do pracowników administracji publicznej, urbanistów, architektów, osób zajmujących się ochroną zabytków, sporządzaniem GEZ, programem ochrony zabytków, planowaniem przestrzennym i urbanistyką w pracy zawodowej.

Czy od 1 stycznia 2027 r. gmina nadal będzie aktualizować dotychczasowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych?

Praktyczne szkolenie dla pracowników urzędów miast i gmin zajmujących się prowadzeniem gminnej ewidencji zabytków, ochroną zabytków oraz współpracą z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Uczestnicy dowiedzą się, jak prawidłowo włączać i wykreślać obiekty z GEZ, aktualizować karty adresowe, zawiadamiać właścicieli oraz postępować w przypadku sprzeciwu konserwatora lub rozbieżności między ewidencjami. Omówimy skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego, zmiany przepisów z 2026 r., procedury dotyczące prac budowlanych przy zabytkach oraz najczęstsze problemy związane z inwestycjami, stanowiskami archeologicznymi i obowiązkami właścicieli. Wyjaśnimy również zasady finansowania prac konserwatorskich, przygotowania gminnego programu opieki nad zabytkami oraz aktualizacji planów ochrony zabytków w kontekście zmian od 2027 r.

W programie m.in.:

- **Wpisywanie obiektów do gminnej ewidencji zabytków po wyroku Trybunału Konstytucyjnego** – jakie są aktualne zasady włączania obiektów do GEZ, kiedy należy zawiadomić właściciela, jakie dokumenty przygotować i jak uniknąć skutecznego zakwestionowania czynności gminy?
- **Wykreślanie zabytków z GEZ i współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków** – kiedy można usunąć obiekt z ewidencji, jak postępować z budynkami zniszczonymi lub nieistniejącymi, czy konieczne jest wcześniejsze wykreślenie z WEZ i co zrobić w przypadku negatywnego stanowiska WKZ?
- **Aktualizacja GEZ i prawidłowe sporządzanie kart adresowych** – jak krok po kroku przeprowadzić aktualizację całej ewidencji, uzupełniać fotografie, numery działek i dane właścicieli, kiedy ponownie zawiadamiać zainteresowanych oraz jak postępować z niekompletnymi kartami sporządzonymi w poprzednich latach?
- **Prace budowlane przy zabytkach po zmianach przepisów z 2026 r.** – kiedy wymagana jest zgoda lub uzgodnienie z konserwatorem, kiedy wystarczy zgłoszenie, jak stosować procedurę sprzeciwu WKZ oraz jak postępować przy remontach, rozbiórkach, montażu fotowoltaiki, klimatyzacji i innych urządzeń technicznych?
- **GEZ, stanowiska archeologiczne i planowanie przestrzenne** – jak ustalać granice ochrony zabytków archeologicznych, rozwiązywać rozbieżności w dokumentacji, uwzględniać zabytki w MPZP i planie ogólnym oraz uzgadniać decyzje o warunkach zabudowy i inwestycje z konserwatorem?
- **Obowiązki właścicieli zabytków, finansowanie prac i gminny program opieki nad zabytkami** – jak reagować na zaniedbywanie zabytków, egzekwować obowiązki właścicieli,

przyznawać dotacje na prace konserwatorskie i restauratorskie oraz prawidłowo przygotować i aktualizować gminny program opieki nad zabytkami?
- **Ochrona zabytków w sytuacjach kryzysowych i dokumentacja gminna** – jak przygotowywać i aktualizować plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, jak dokumentować stan zabytków oraz czy od 1 stycznia 2027 r. gmina nadal będzie aktualizować dotychczasowy plan ochrony?

Wzory pism, jakie otrzymają uczestnicy:

- wzór wniosku o wpisanie do rejestru zabytku,
- wzór wniosku o wypisanie z rejestru zabytku,
- wzór karty adresowej,
- wzór uchwały w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub rabaty budowalne przy budynkach.
- wzór uchwały w sprawie przyjęcia gminnego prog-ramu opieki nad zabytkami

Szczegółowy program szkolenia:

NOWOŚCI W PROGRAMIE:

- Czy od 1 stycznia 2027 r. gmina nadal będzie aktualizować dotychczasowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych?

1. Gminna ewidencja zabytków i jej skutki prawne

Zagadnienia programowe

- Charakter ewidencji, relacja do rejestru i wojewódzkiej ewidencji, zakres ochrony oraz informowanie właściciela.
- Praktyczna procedura dotycząca prowadzenia gminnej ewidencji zabytków: jej skutki prawne, właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case'y

- Jedna decyzja dotycząca usunięcia drzew lub krzewów z parku, ogrodu albo innej formy zaprojektowanej zieleni wpisanej do rejestru.
- Wyrok TK z 11 maja 2023 r., P 12/18, oraz aktualne zasady włączania obiektów do GEZ, zawiadamiania właścicieli i zapewnienia im ochrony prawnej, nowelizacje dotyczące ochrony zabytków oraz kwestie prawne związane z zabytkami.
- Czego dokładnie dotyczy wyrok Trybunału Konstytucyjnego w sprawie gminnej ewidencji zabytków?
- Czy wyrok Trybunału unieważnia gminną ewidencję zabytków?
- Niezgodność z Konstytucją, więc jak prowadzić ewidencję, aby była prowadzona zgodnie z prawem?
- Czy wyrok Trybunału zmienił obraz czynności we wpisach i formalizacji gminnej ewidencji?
- Jak uniknąć pozwów dotyczących ewidencji zabytków, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego?
- Jak datować zabytki, które są tylko w gminnej ewidencji, a nie ma ich w rejestrze? Jakie załączniki są potrzebne? Czy tak samo podchodzić do tych zabytków, jak do tych, które są wpisane w rejestr zabytków?
- Czy w gminie musi być wyznaczona osoba, która ma zajmować się ewidencją zabytków?
- Co w przypadku niepoinformowania właściciela zabytku o wpisie jego obiektu do ewidencji?

- Jeżeli obiekt jest wpisany do ewidencji, ale nie do rejestru, czy w takim wypadku należy konsultować z konserwatorem decyzję o prace budowalne?
- Dlaczego rejestr zabytków jest ujawniony, a ewidencje nie?
- Jak wykreślić zabytek z ewidencji?
- Co zrobić, gdy obiekt jest wpisany do rejestru zabytków, ale np. właściciel nie żyje, jak w takim wypadku wykreślić obiekt?
- Jak wykreślić z ewidencji zabytków, gdy obiekt jest zdewastowany?
- Jak wykreślić z ewidencji, gdy wiele osób jest właścicielami?
- Co z wykreśleniem zabytków, które są w rejestrze i ewidencji, ale fizycznie już nie istnieją, bo np. uległy zburzeniu w wypadku samochodowym (np. kapliczka)?
- Czy mocno zniszczone zabytki nadal powinny być wpisane w rejestr?
- Czy powinno się wprowadzać nowe zarządzenie, gdy zabytek jest wpisany do rejestru, ale fizycznie nie istnieje?
- Jak wpisuje się obiekty do ewidencji? Cały proces tworzenia ewidencji oraz kwestie prawne związane z ewidencją zabytków.
- Jak odróżnić gminną i wojewódzką ewidencję?
- Kryteria wyboru, zaliczania do ewidencji gminnej, na co zwracać, gdzie jest granica, co się kwalifikuje, a co nie?
- Jak wygląda formalizacja gminnej ewidencji?
- Jakie są skutki prawne źle przeprowadzonej ewidencji?
- W jaki sposób zaliczamy zabytkowy obiekt do ewidencji?
- Sposób przyjmowania ewidencji przez gminy.
- Czy jeżeli obiekt nie jest wpisany do ewidencji, ale teoretycznie powinien być, to czy powinniśmy się wychylać i rozpocząć?
- Jakie są zasady postępowania w przypadku wpisu do gminnej ewidencji obiektów, które są wyznaczone przez prezydenta/burmistrza/wójta?
- Jak archiwizować ewidencje?
- Jakie są konsekwencje wpisu do gminnej ewidencji?
- Jak podejść do mandatowania w gminnej i w wojewódzkiej ewidencji? Jak postępować?
- Jeżeli w GEZ mamy obiekty, które znajdują w rejestrze zabytków, to czy karty trzeba aktualizować?
- Czy planując aktualizację ewidencji z 2015 r. można usunąć część obiektów z GEZ, jeśli obejmują budynki bez wartości historycznych?
- Czy burmistrz może wykreślić budynek z GEZ mimo negatywnej opinii WKZ, jeśli obiekt ujęty jest wyłącznie w gminnej ewidencji?
- Czy przy aktualizacji GEZ (obejmującej nowe karty i nowe zdjęcia obiektów od lat ujętych w GEZ) oraz przy włączaniu do GEZ nowego obiektu, który pojawił się w WEZ, istnieje obowiązek informowania właścicieli?
- Czy art. 26 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotyczy wyłącznie obiektów rejestrowych?
- Jaki przepis nakłada obowiązek pisemnego informowania każdego właściciela obiektu wpisanego do GEZ w przypadku aktualizacji tej ewidencji?
- Czy w sytuacji, gdy obiekt znajduje się w WEZ lub w rejestrze i planuje się jego wpis do GEZ, a u konserwatora brakuje pewnych informacji o tym obiekcie, istnieje obowiązek lub możliwość uzupełnienia tych danych bądź wprowadzenia nowych fotografii?
- Czy można włączyć nową kartę do GEZ bez uzyskania opinii WKZ?
- Jaki jest dopuszczalny termin między uzyskaniem pozytywnej opinii Wojewódzkiego Urzędu Ochrony

Zabytków, a wprowadzeniem odpowiedniej zmiany w Gminnej Ewidencji Zabytków?
- Jak należy postąpić w sytuacji, gdy nielegalnie wyburzony zabytek ujęty w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków nadal figuruje w GEZ, mimo że fizycznie nie istnieje, a wobec sprawcy zastosowano karę?
- Czy decyzja Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o wykreśleniu zabytku z rejestru wojewódzkiego stanowi podstawę do wydania zarządzenia organu wykonawczego gminy o usunięciu obiektu z GEZ?
- Czy w przypadku zabytku wpisanego do wojewódzkiego rejestru zabytków, który z urzędu podlega ujęciu w GEZ, również należy zawiadomić właściciela o zamiarze włączenia obiektu do ewidencji gminnej?
- Czy w sytuacji, gdy po utworzeniu GEZ konserwator nakaże włączenie przeoczonego zabytku figurującego w wojewódzkiej ewidencji zabytków (WEZ), należy uprzednio poinformować właściciela nieruchomości o zamiarze włączenia karty do GEZ?

2. Ujęcie i wyłączenie obiektu z GEZ

Zagadnienia programowe

- Ustalenie wartości zabytkowej, dokumenty, zawiadomienie, sprzeciw WKZ i ścieżka po zmianach od 3 czerwca 2026 r.
- Praktyczna procedura dotycząca „ujęcia i wyłączenie obiektu z gez”: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case’y

- Milczące załatwienie sprawy w ochronie zabytków – kiedy brak sprzeciwu WKZ w ciągu 60 dni oznacza możliwość przeprowadzenia planowanego działania?
- Jak prawidłowo dokonać zgłoszenia i od którego momentu liczyć termin 60 dni?
- Kiedy WKZ może wnieść sprzeciw i jakie skutki ma niekompletne zgłoszenie?
- Czy zabytki wpisane do GEZ pozostaną bez ochrony?
- Wykreślenie z ewidencji zabytków. Jak „pozbyć się” zabytku?
- Na jakich zasadach zachodzi wykreślenie z ewidencji?
- Czy zmieniły się zasady wykreślenia z gminnej ewidencji zabytków?
- Wzór wniosku o wykreślenie z rejestru zabytku i dokładne wyjaśnienie, jak ten wzór uzupełnić.
- Czy jeżeli mogiła nie jest wpisana do ewidencji, ale teoretycznie powinna być, to czy urzędnik powinien to zrobić na własną rękę?
- Czy przy wyłączeniu karty adresowej z GEZ należy ją najpierw wyłączyć z WEŹ?
- Czy właściciel obiektu może złożyć wniosek do WKZ o zaopiniowanie wykreślenia obiektu z GEZ, czy musi robić to za pośrednictwem gminy, w sytuacji gdy obiekt był wpisany do GEZ, ponieważ znajdował się w WEZ?
- Czy wykonując np. nową okładzinę schodów zewnętrznych obiektu, który znajduje się w GEZ i w WEZ lub w strefie ruralistycznej, należy uzgadniać te prace bądź zgłaszać je do WKZ?
- Czy most kolejowy znajdujący się w WEZ należy wpisywać do GEZ, czy też powinno się go traktować jako wytwór techniki?
- Czy po dokonaniu zgłoszenia należy czekać określoną liczbę dni na odpowiedź oraz czy powinno się wyznaczyć termin dla WKZ?
- Czy układ urbanistyczny może zostać wpisany do GEZ?
- Który przepis wprost mówi o konieczności wykreślenia obiektu w pierwszej kolejności z WEZ, a dopiero potem z GEZ, w sytuacji gdy WKZ sugeruje mieszkańcom, że gmina powinna samodzielnie

wykreślić obiekt z GEZ z racji jego wcześniejszego wpisania przez samorząd?
- Czy o włączeniu karty adresowej zabytku do GEZ należy zawiadomić właściciela obiektu?
- W jaki sposób należy zawiadomić właścicieli działek w przypadku stanowisk archeologicznych, jeżeli na kartach adresowych nie ma przypisanego konkretnego stanowiska do działek ewidencyjnych i nie wiadomo, na których dokładnie działkach jest ono położone, oraz czy WKZ może pomóc w tej kwestii?
- Czy w sytuacji, gdy gmina jest właścicielem obiektu zabytkowego, należy również sporządzić zawiadomienie o zamiarze włączenia karty adresowej do GEZ (gmina sama dla siebie)?
- Kto powinien stwierdzić, czy dany obiekt kwalifikuje się do ujęcia w GEZ?
- Czy zawiadomienie w sprawie procedur dotyczących ewidencji zabytków należy kierować imiennie do wszystkich członków zarządu, czy wyłącznie do zarządu jako organu?
- Czy dopuszczalna jest sytuacja, w której WUKOZ wykreślił nieistniejący zabytek, sprawa trafiła do sądu, a gmina nie dokonała równolegle jego wykreślenia z GEZ?

3. Karty adresowe i dokumentacja ewidencyjna

Zagadnienia programowe

- Obowiązkowe dane, fotografie, lokalizacja, opis, aktualizacja, wersja elektroniczna i dokumentowanie zmian.
- Praktyczna procedura dotycząca obszaru „karty adresowe i dokumentacja ewidencyjna”: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case’y

- Z czym wiąże się wyrok Trybunału Konstytucyjnego odnośnie zabytków? Jakie konsekwencje za sobą niesie?
- Czy jest przepis prawny, który umożliwiłby urzędnikowi zweryfikowanie lub udokumentowanie zabytku prywatnego? Jeżeli nie, to jak to obejść?
- Co zrobić, gdy właściciele zabytków uniemożliwiają/blokują dostęp do dokumentacji zabytku lub po prostu nie chcą udostępnić dokumentacji lub uniemożliwiają kontrolowanie dbałości o zabytek/stanu zabytku?
- Jak robić aktualizacje ewidencji?
- Jakie są kroki postępowania w aktualizacji GEZ?
- Jak wypełniać karty adresowe? Jak uniknąć dodatkowych kosztów związanych z wynajęciem firmy zewnętrznej do sporządzania gminnej ewidencji zabytków?
- Co z kartami adresowymi zabytków ruchomych np. obrazy? Czy dając to do publicznej wiadomości, to sam zaprasza złodzieja?
- Jak dokonywać aktualizacji karty adresowej?
- Jak mają wyglądać karty adresowe według aktualnych wytycznych?
- Wzór praktyczny karty adresowej, pokazanie jak ją wypełnić itd.
- Jaki jest charakter prawny włączenia karty adresowej zabytku do gminnej ewidencji zabytków?
- Co z decyzjami o warunkach zabudowy sporządzonymi w skali 1:1000 a kartami adresowymi, które są niejednokrotnie sporządzane na mapach topograficznych w skali 1:10000 lub 1:100000?
- Co jeżeli obiekt jest prywatny i nie ma możliwości wejścia, żeby zrobić dokumentację itd., ustawa niby jest, ale jest problem z jej interpretacją.
- Co robić, gdy należy zidentyfikować i udokumentować zabytek, ale właściciel obiektu uniemożliwił wejście na teren?
- Czy po aktualizacji nowe karty włączamy w pierwotną ewidencję, czy zaktualizowana stanowi

odrębny zestaw kart adresowych i jest dla nas nową bazą wiedzy?
- Czy karty adresowe sporządzone przez firmę zewnętrzną w formie okrojonej (niezgodnej w pełni z szablonem, np. jednostronicowe i bez podpisu) mogą być uznane za prawidłowe?
- Czy w przypadku aktualizacji kart ewidencyjnych należy ponownie powiadamiać właściciela obiektu?
- Jak często należy aktualizować GEZ?
- Czy w przypadku zamiaru zaktualizowania całej GEZ zawiadomienia mogą mieć charakter zbiorczy?
- Jak krok po kroku przystąpić do aktualizacji całej GEZ oraz jak najsprawniej przeprowadzić taką procedurę, jeżeli zabytki należą do różnych podmiotów (np. do Skarbu Państwa, właścicieli prywatnych, parafii)?
- Jak należy postąpić w przypadku stwierdzenia błędnego numeru działki na karcie adresowej zabytku po wpłynięciu wniosku o jego wykreślenie z GEZ oraz w którym momencie i w jaki sposób dokonać aktualizacji tej karty?

4. Stanowiska archeologiczne
Zagadnienia programowe

- Źródła danych, ujęcie w GEZ, granice stanowiska, inwestycje i współpraca z konserwatorem.
- Praktyczna procedura dotycząca obszaru „stanowiska archeologiczne”: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case’y

- Czy są wprowadzone nowe lub zmienione istniejące przepisy regulujące amatorskie poszukiwania zabytków w Polsce?
- Jak rozumieć przepisy nowelizacji Ustawy z dn. 29 sierpnia 2004 r. o charakterystyce energetycznej budynków z punku widzenia obiektów zabytkowych?
- Co robić, gdy mieszkańcy burzą się, że dany obiekt jest uznawany za zabytek?
- Kto wyznacza stanowiska archeologiczne?
- Czy stanowiska archeologiczne są edytowalne?
- Co ze stanowiskami archeologicznymi, które są wpisane do gminnej ewidencji zabytków, a kartami tych stanowisk?
- Co robić w sytuacji, gdy konserwator wydaje zlecenie na konkretna działkę a stanowisko archeologiczne zahacza o tę działkę, nie ma podziałów ewidencyjnych i przez topografię nie jest w stanie stwierdzić, czy obejmuje tę działkę czy nie?
- Dlaczego lokalizacja stanowiska archeologicznego nie jest podawana?
- Jak radzić sobie z obszarami ochrony stanowisk archeologicznych?
- Co zrobić z problemem dotyczącym rozbieżności lokalizacji stanowisk archeologicznych, gdy urzędnicy nie trafiają na lokalizację, archeologom na mapie wychodzi, że mają stanowisko archeologiczne, a konserwator mówi inaczej?
- Czy lokalizacja stanowiska archeologicznego powinna być dokładnie podawana?
- Czym charakteryzuje się zabytek archeologiczny?
- Czy stanowiska archeologiczne należy ujmować w GEZ?
- Czy gmina może samodzielnie opracować karty adresowe dla zabytków archeologicznych?

5. Aktualizacja GEZ i współpraca z WKZ

Zagadnienia programowe

- Źródła danych, ujęcie w GEZ, granice stanowiska, inwestycje i współpraca z konserwatorem.
- Praktyczna procedura dotycząca obszaru „aktualizacja gez i współpraca z wkz”: właściwość,

dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case'y

- Kiedy można podejmować prace budowalne bez opinii konserwatora, czy zawsze konserwator musi wyrażać zgodę w każdej kwestii?
- Jak prawnie przejść nieporozumienia na linii gmina – konserwator, gdy jedna strona uznaje obiekt za zabytek, a druga nie?
- Czy w przypadku, gdy zabytek jest zniszczony np. kapliczka, to żeby przeprowadzić rewitalizację należy pytać o zgodę konserwatora?
- Konserwator widzi potencjał, a obiekt się rozpada, więc jak do tego podejść?
- W jaki sposób synchronizować ewidencję gminną z tym, co jest dostępne, a z tym, co jest u konserwatora? Np. gdy jest dokument, na którym bazujemy i według nas budynek znajdował się na obszarze chronionym, a przyszło pismo od konserwatora, które mówiło, że nie jest chroniony?
- Co z ewidencjami, które zostały przyjęte wiele lat temu? Czy ma być przyjęta zarządzeniem prezydenta/burmistrza/wójta, uchwałą czy w inny sposób? Konserwator wymaga, aby te zabytki przyjmować na nowo, natomiast radca prawny uznał, że nie ma podstawy do tego, aby tworzyć tę ewidencję na nowo?
- Kiedy można podejmować prace budowalne bez opinii konserwatora, czy zawsze konserwator musi wyrażać zgodę w każdej kwestii? Czy wójt może podejmować decyzje bez konsultacji z konserwatorem?
- Jak kontrolować i doskonalić stan techniczny zabytków?
- Na czym ma polegać aktualizacja planu ochrony zabytków?
- Czy uzgodnienie projektu WZ może być uzależnione od posiadania karty adresowej zabytku archeologicznego, jeśli WKZ nie udostępnia tej karty, a brak jest danych do jej sporządzenia?
- Czy każda aktualizacja karty (np. uzupełnienie danych właściciela, dodanie zdjęcia) wymaga przeprowadzenia procedury z art. 18?
- Czy w przypadku aktualizacji kart ewidencyjnych należy powiadamiać wojewódzkiego konserwatora zabytków?
- Czy WKZ może zmienić wcześniej wydane uzgodnienie po przeprowadzeniu konsultacji, a jeśli tak, czy konieczne jest ponowne wystąpienie o uzgodnienie?
- Jaka inna opinia, poza ekspertyzą techniczną, może wesprzeć właściciela w sytuacji, gdy konserwator twierdzi, że obiekt nie utracił walorów historycznych, i jaki inny specjalista (np. historyk sztuki) może być w tym pomocny?
- Czy wymagana jest zgoda konserwatora w przypadku konieczności rozbiórki obiektu wpisanego do WEZ, jeżeli PINB nakazał jego rozbiórkę z powodu zagrożenia dla zdrowia i życia?
- Jaką rolę w procedurach związanych z ewidencją zabytków pełni powiatowy konserwator zabytków?
- Czy w przypadku dostosowywania kart ewidencji zabytków do obowiązującego wzoru (poprzez uzupełnienie brakujących rubryk, takich jak historia, opis, wartość oraz stan zachowania) burmistrz wydaje zarządzenie aktualizujące zasób GEZ, oraz czy przed jego wydaniem należy powiadomić właścicieli nieruchomości?
- Czy wniesienie przez właściciela skargi do sądu na czynności materialno-techniczne (po uprzednim poinformowaniu go o zamiarze włączenia obiektu do GEZ) wstrzymuje dalsze działania, i czy organ może w trakcie tego postępowania powiadomić go o wpisaniu nieruchomości do GEZ?

6. Planowanie przestrzenne i inwestycje

Zagadnienia programowe

- Mpzp, decyzje WZ, pozwolenia budowlane, fotowoltaika, anteny i konflikt ochrony z rozwojem gminy.
- Praktyczna procedura dotycząca obszaru „planowanie przestrzenne i inwestycje”: właściwość, dokumenty, terminy, najczęstsze błędy.
- Roboty budowlane w otoczeniu zabytku po zmianach od 3 czerwca 2026r.

Pytania / case’y

- Roboty budowlane w otoczeniu zabytku po zmianach – kiedy stosuje się zgłoszenie, a kiedy nadal wymagane jest pozwolenie?
- Urządzenia techniczne, klimatyzacja, fotowoltaika, pompy ciepła, reklamy, tablice i napisy na zabytkach po zmianach z 2026 r.
- Jakie są prawa i procesy budowalne związane z zabytkami?
- Czy reforma planowania przestrzennego ma wpływ na zmianę przepisów odnośnie ochrony zabytków?
- Ewidencja zabytków a plan ogólny, miejscowe przeniesienie zapisów z planu ogólnego na plan miejscowy.
- Jaka jest rola konserwatora w ochronie zabytków w trakcie sporządzania planu miejscowego i w trakcie opracowania decyzji o warunkach zabudowy?
- Jak radzić sobie z planowaniem przestrzennym?
- Jak prawidłowo „nanieść” zabytek na plan?
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego jako forma ochrony zabytków.
- Jakie są prawa i procesy budowalne odnośnie zabytków?
- Co zrobić, jakich materiałów używać do utwardzania alejek, czyli w sumie do rewitalizacji, skąd brać fachowców i środki na to? Największy problem z inwestycjami dotyczący parków zabytkowych, niektóre są w złym stanie, wymagają np. zmiany alejek, podpowiedzenie dobrych rozwiązań.
- Jak wyegzekwować należności za zabytki chronione planem oraz niechronione planem?
- Czym wyróżnia się praca budowlana?
- ”Estetyka zabytków”. Instalacja fotowoltaiczna na zabytku. Jak maskować anteny na zabytkach?
- Fotowoltaika na dachach gminnej ewidencji zabytków, zalecenia, jak postępować z fotowoltaiczną instalacją?
- Od czego zależy możliwość instalacji fotowoltaicznej na zabytku?
- Co trzeba zrobić, aby zainstalować panele fotowoltaiczne na zabytku?
- Aspekty prawne zastosowania fotowoltaicznej instalacji w obiektach zabytkowych.
- Jeżeli obiekt jest w WEZ i GEZ, to czy należy uzgadniać przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę?

7. Dotacje i utrzymanie zabytków

Zagadnienia programowe

- Utrzymanie zabytku, nakazy, interwencje, finansowanie prac i dokumentacja wniosku.
- Praktyczna procedura dotycząca udzielania „dotacji na utrzymanie zabytków”: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case’y

- Jak brzmi uchwała o przyznaniu wsparcia dot. zabytków?
- Jaka jest rola gminy w ochronie zabytków?
- Co ze sprzedażą zabytku?
- Jaki jest koszt opracowania kart?

- Jak zmniejszyć koszt opracowania kart?
- Skąd brać dofinansowania na zabytki?
- Jakie są zasady finansowania w kwestii zabytków?
- Jakie są umocowania prawne, aby móc wyegzekwować prace, żeby zadbali o zabytek?
- Precyzyjne rozpoznanie pojęć. Jak rozróżnić prace konserwatorskie, restauratorskie a budowalne?
- Czym jest praca konserwatorska?
- Czym charakteryzuje się praca restauratorska?
- Jakie są konsekwencje prawne, w zależności do których prac wymaga się rozróżnienia, z jakimi pracami mają do czynienia?
- Jak precyzyjne rozróżnić prace konserwatorskie, restauratorskie a budowalne?
- Czy wspólnota mieszkaniowa jest traktowana jako przedsiębiorca i dotacja dla wspólnoty stanowi pomoc de minimis?
- Czy dotacja na sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich może być udzielona tylko na zadanie? Czy musi być połączone z remontem zabytku w ramach jednej dotacji?
- Czy karty zabytkowe mogą być sporządzane przez pracownika zajmującego się GEZ, który nie posiada specjalistycznych uprawnień?
- Czy pracownicy JST bez wykształcenia konserwatorskiego mogą samodzielnie sporządzić kartę adresową zabytku?

8. Obowiązki i odpowiedzialność właściciela

Zagadnienia programowe

- Utrzymanie zabytku, nakazy, interwencje, finansowanie prac i dokumentacja wniosku.
- Praktyczna procedura dotycząca obszaru „obowiązki i odpowiedzialność właściciela”: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case’y

- Czy wyrok trybunału dotyczy też osób prywatnych?
- Jaki jest podział kompetencji między administracją rządową a samorządową odnośnie ochrony zabytków?
- Jak przypisać do konkretnej karty konkretny teren, gdy nie ma to przełożenia na dokładne tereny?
- Jak uniknąć problemów z weryfikacją związaną z identyfikacja zabytku? Gdy podana jest nazwa albo zdjęcie i okazuje się, że weryfikacja sprawia problemy.
- W jaki sposób chronić zabytek?
- Jak pozyskiwać środki na rewitalizację, konserwację?
- Co z rewitalizacją zabytków, które należą do właściciela prywatnego?
- Jak zmusić właścicieli prywatnych zabytków do dbania o nie? Postępowanie mandatowe i prawne sposoby.
- Współpraca z prywatnymi właścicielami zabytków: jak namawiać do dbania i korzystania z pomocy?
- Czy można wydać mandaty za zaniedbywanie, jeżeli zabytek jest prywatny, ale wpisany w rejestr?
- Czy o zmianach należy zawiadamiać pisemnie, czy wystarczy publikacja w BIP?
- Czy nowe karty adresowe można, ale nie trzeba publikować w BIP, natomiast istnieje obowiązek wysłania ich do właścicieli wraz z zawiadomieniem?
- Czy istnieje obowiązek zawiadomienia właściciela zabytku o aktualizacji karty GEZ, jeśli zmiana polega wyłącznie na sporządzeniu i dołączeniu nowego zdjęcia obiektu?
- Czy gmina ma obowiązek kierowania pism do prywatnych właścicieli zabytków z nakazem opracowania własnych planów ochrony zabytków oraz ich oznakowania, i na czym polega procedura

aktualizacji gminnego planu ochrony zabytków?

9. Kategorie zabytków i program opieki nad zabytkami

Zagadnienia programowe

- Kategoryzacja zabytków,
- Praktyczna procedura dotycząca sporządzania gminnego gminnego program opieki nad zabytkami: właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case'y

- Jakie są przepisy prawne związane z zabytkami?
- Zabytki techniki: co zrobić z nimi, czy to porządkować?
- Jak poradzić sobie z rozbieżnością odległości na mapach?
- Czy urzędnicy powinni nadzorować roboty archeologiczne?
- Jak wygląda rejestr zabytków archeologicznych?
- Czym jest gminny program opieki nad zabytkami? Jaki posiada status prawny i charakter czasowy?
- Co powinien zawierać plan opieki nad zabytków?
- Jak powinien wyglądać spis treści programu?
- Co powinien zawierać program opieki nad zabytkami?
- Jak prowadzić program opieki nad zabytkami?
- Jakie są kroki postępowania w przypadku utworzenia programu opieki nad zabytkami?
- Do kogo przekazać program opieki nad zabytkami, aby go zweryfikować?
- Jakie są podstawowe i szczegółowe różnice między zabytkami ruchomymi, nieruchomymi i archeologicznymi?
- Czym charakteryzuje się zabytek ruchomy?
- Czym charakteryzuje się zabytek nieruchomy?
- Czy dopuszczalne jest umożliwienie właścicielowi nieruchomości lub osobie postronnej wykonania zdjęcia karty adresowej zabytku?

10. Ochrona zabytków w sytuacji kryzysowej

Zagadnienia programowe

- Praktyczna procedura dotycząca „ochrony zabytków w sytuacji kryzysowej": właściwość, dokumenty, terminy, dowody i najczęstsze błędy.

Pytania / case'y

- Czy jest sens oznaczania zabytków, czy to nie budzi pokusy dla złodziei itd.?
- Jak „obejść" ten proces, aby był szybszy?
- Jak poprawnie zapisywać odległości na mapach?
- Co powinny zawierać karty obiektu? Czy muszą być szczegółowe?
- Jakie należy zachować terminy ustawowe?
- Co z obszarami zabytkowymi, które nie są określone walorami historycznymi? Jak je rozpoznać?
- Opracowanie planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, jeżeli nie zostały one opracowane wcześniej oraz ich aktualizacji.
- Jak zapobiegać i prowadzić prace przygotowawcze - w czasie poprzedzającym wystąpienie konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej?
- Jak reagować w czasie wystąpienia i trwania konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej?

- Zabezpieczenie i dokumentowanie - po ustąpieniu konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
- Czy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego wymaga uzgodnienia lub podpisu szefa obrony cywilnej powiatu, i jak należy postąpić w przypadku odmowy złożenia podpisu uzasadnianej brakiem wymogu ustawowego?

Prowadzący:

Wojciech Watycha

Naczelnik Wydziału Rozwoju i Urbanistyki Urzędu Miasta Nowy Targ, urbanista. Autor Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Nowy Targ 2020-2023 oraz wcześniejszych edycji. Odpowiada za Gminną Ewidencję Zabytków Miasta Nowy Targ. Autor i współautor projektów planów miejscowych oraz ich zmian, współautor projektów zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wiceprzewodniczący Miejskiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej w Nowym Targu.

Absolwent Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Ukończył studia podyplomowe na Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach (obecnie Akademia Śląska) oraz na Politechnice Krakowskiej.

Terminy i szkolenia

Data: 26 listopada 2026 10:00-15:00
Miejsce: Wideoszkolenie

Data: 27 stycznia 2027 10:00-15:00
Miejsce: Wideoszkolenie

Prawa autorskie do niniejszego programu przysługują Private Corporate Consulting Sp. z o.o. Udostępnianie, kopiowanie i przerabianie niniejszego programu bez pisemnej zgody Private Corporate Consulting Sp. z o.o., zagrożone jest odpowiedzialnością karną oraz cywilną